

UZASADNIENIE

M. D. wniosła o stwierdzenie nabycia spadku po zmarłej w dniu 5 kwietnia 2014 r. Z. T., ostatnio zamieszkałej w W. przy ul. (...). W uzasadnieniu wniosku podała, że Z. T. ze spadkodawców ustawowych pozostawiła córki: M. D. oraz E. S.. Spadkodawczyni sporządziła testament, w którym do spadku powołała swoją wnuczkę K. D. (wniosek – k. 1 – 2).

W dniu 25 maja 2015 r. Bank (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w G. wniósł o stwierdzenie nabycia spadku po Z. T.. Wskazał, że w dniu 1 marca 2013 r. na podstawie umowy nr (...) udzielił Z. T. kredytu w wysokości 18583,28 zł.

W związku ze śmiercią wyżej wymienionej, zgodnie z art. 922 § 1 kc na spadkobierców przeszły jej obowiązki z tytułu niespłaconej umowy kredytowej. Ustalenie kręgu spadkobierców pozwoli wierzycielowi na dochodzenie roszczeń z tytułu wspomnianej umowy (wniosek sygn. akt I Ns 768/15 – k. 2 akt o sygn. I Ns 768/15).

Pismem z dnia 25 września 2014 r. uczestniczka E. S. wniosła o stwierdzenie, że spadek po Z. T. nabyli spadkobiercy na podstawie ustawy: córka M. D. oraz córka E. S., każda po 1/2 części spadku. W uzasadnieniu pisma wskazano, że testament sporządzony przez Z. T. jest nieważny, gdyż w chwili jego sporządzenia spadkodawczyni pozostawała w stanie wyłączającym świadome i swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli dotyczącej spadku. Stan ten miał być spowodowany długotrwałą chorobą nowotworową (pismo – k. 27 – 29).

Uczestniczka K. D. wniosła o stwierdzenie nabycia spadku po swojej babci na podstawie wymienionego wyżej testamentu z 3 kwietnia 2014 r. (protokół rozprawy z dnia 3 marca 2015 r. – k. 106).

(...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Spółka (...) w W. nie zajął merytorycznego stanowiska w sprawie.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Z. T. urodziła się w dniu (...) w B., a zmarła 5 kwietnia 2014 r. w W.. W chwili śmierci była rozwiedziona. Miała dwie córki: M. D. oraz E. S. (dowód: odpisy skrócone aktów stanu cywilnego - k. 3 – 4, k. 6; zapewnienie spadkowe M. D. - k. 106 v.; zapewnienie spadkowe E. S. - k. 106v.).

U spadkodawczyni w 2006 r. rozpoznano raka prawej piersi, z przerzutami do wątroby i kości. W związku z tym przeprowadzono u niej zabieg mastektomii prawostronnej radykalnej. Poddano ją również chemioterapii i radioterapii paliatywnej. Ponadto Z. T. cierpiała na nadciśnienie tętnicze pierwotne, chorobę niedokrwienną serca w postaci przewlekłej niewydolności serca oraz miała wycięty pęcherzyk żółciowy. Od dnia 9 stycznia 2014 r. była objęta opieką paliatywną w warunkach domowych. Kontynuowano w ten sposób leczenie mające na celu złagodzenie objawów choroby nowotworowej. Z. T. podczas trwania choroby przyjmowała szereg leków, między innymi morfinę (dowód: dokumentacja medyczna - k. 24 - 25, k. 94 - 101; pisma Ośrodka Hospicjum (...) Zakładu Opieki Zdrowotnej Zgromadzenia K. M. w W. z dnia 2 lutego 2015 r. oraz z dnia 8 kwietnia 2015 r. - k. 119, k. 132; opinia psychiatryczno – psychologiczna - k. 209 - 218, zeznania świadka D. C. - k. 108v. - 109; zeznania świadka K. T. (1) - k. 155 - 156; zeznania świadka E. W. - k. 156).

Do dnia 1 maja 2010 r. spadkodawczyni zamieszkiwała wspólnie z córką E. S. oraz wnukiem M. S.. Stosunki między Z. T. a jej córką i wnukiem były złe. Często dochodziło między nimi do kłótni. Przyczyną było niewłaściwe zachowanie córki i wnuka względem spadkodawczyni, polegające między innymi na znęcaniu się psychicznym nad Z. T.. Decyzją Prezydenta Miasta Stołecznego W. nr AO-D-X- (...) - 112/10 z dnia 17 września 2010 r. E. S. wraz z synem M. S. została wymeldowana z pobytu stałego z lokalu nr (...) przy ulicy (...) w W., z uwagi na nieprzebywanie pod tym adresem (dowód: kalendarium sporządzone przez Z. T. – k. 61 – 62; decyzja Prezydenta Miasta Stołecznego W. nr AO-D-X- (...) z dnia 17 września 2010 r. - k. 63; zeznania świadka T. B. - k. 157).

W trakcie trwania choroby Z. T. otrzymywała pomoc i opiekę od M. D.. Córka próbowała ją mobilizować do sporządzenia testamentu, jednakże spadkodawczyni przez długi czas odmawiała, co prawdopodobnie wynikało z niegodzenia się z faktem nieuchronności śmierci w najbliższym czasie (dowód: wydruki korespondencji smsowej i internetowej pomiędzy M. D. i J. Z. – k. 30 – 48; zeznania świadka D. O. – k. 156v.; zeznania świadka T. B. - k. 157; opinia psychiatryczno – psychologiczna – k. 209 - 218).

W dniu 3 kwietnia 2014 r. przed notariuszem K. T. (2), przybyłą do mieszkania przy ul. (...) w W., został sporządzony testament w formie aktu notarialnego za Repertorium A nr 2039/2014, w którym Z. T. do całości spadku powołała swoją wnuczkę K. D., urodzoną (...) (córkę M. D.). Ponadto, wydziedziczyła swoją córkę E. S. z powodu uporczywego niedopełniania względem niej obowiązków rodzinnych, nieutrzymywania z nią od kilku lat kontaktów, nieudzielania pomocy w ciężkiej chorobie oraz znęcania się psychicznego nad nią poprzez wszczynanie kłótni (podczas, których dochodziło nawet do rękoczynów), ubliżanie jej oraz częste powroty do domu w stanie nietrzeźwości. Z. T. wydziedziczyła również swojego wnuka M. S., ponieważ uporczywie nie dopełniał względem niej obowiązków rodzinnych, od wielu lat nie utrzymywał z nią żadnych kontaktów, nie interesował się jej stanem zdrowia oraz nie pomagał w ciężkiej chorobie (dowód: odpis skrócony aktu urodzenia – k. 5; akt notarialny Repertorium A nr 2039/2014 - k. 8 - 10; zeznania świadka K. T. (2) - k.154v. – 155).

Przyczyną zgonu Z. T. było uogólnienie choroby i wyniszczenie nowotworowe (dowód: pisma Ośrodka Hospicjum (...) Zakładu Opieki Zdrowotnej Zgromadzenia K. M. w W. z dnia 2 lutego 2015 r. oraz z dnia 8 kwietnia 2015 roku - k. 119, k. 132).

Pomimo zaawansowanej, ciężkiej choroby Z. T. do końca życia zachowywała świadomość, była komunikatywna, wypowiadała się w sposób składny i logiczny. Była więc w stanie w sposób świadomy i swobodny powziąć decyzję o sporządzeniu testamentu na rzecz wnuczki i wyrazić swoją wolę w tym przedmiocie (dowód: zeznania świadka K. T. (2) – k. 154v. – 155; zeznania świadka K. T. (1) – k. 155 – 156; zeznania świadka B. O. – k. 156; zeznania świadka T. B. – k. 157; zeznania świadka M. G. – k. 157v. – 158; opinia psychiatryczno – psychologiczna – k. 209 - 218).

Opisywany stan faktyczny Sąd ustalił przede wszystkim na podstawie wymienionych wyżej dokumentów, które nie budziły wątpliwości co do ich autentyczności i prawdziwości, jak również nie były kwestionowane przez uczestników niniejszego postępowania.

Powyższy stan faktyczny został ustalony również na podstawie zeznań świadków przesłuchanych w toku postępowania.

Zeznania K. T. (2), K. T. (1), E. W., T. D., M. G. oraz D. O. Sąd uznał za wiarygodne, gdyż zeznawali oni na okoliczność stanu zdrowia psychicznego Z. T.. Powyższe zeznania są logiczne, spójne, wewnętrznie i zewnętrznie niesprzeczne oraz wzajemnie się uzupełniają. Zeznania tych świadków wskazują na to, że pomimo zaawansowanej, ciężkiej choroby Z. T. zachowywała świadomość. Szczególną wagę należy dać zeznaniom świadka K. T. (2), przed którą został sporządzony testament w dniu 3 kwietnia 2014 r. Świadek ten jako notariusz, a więc osoba wykonująca zawód zaufania publicznego, gdyby podjęła jakiegokolwiek wątpliwości co do braku świadomości lub swobody w wyrażeniu swojej ostatniej woli przez Z. T., byłaby zobowiązana do odstąpienia od czynności sporządzenia testamentu. Świadek nie miała takich wątpliwości i sporządziła ważny prawnie testament.

Zeznaniom świadka J. Z. Sąd dał wiarę jedynie w części, w której stwierdziła ona, że знаła Z. T. oraz że posiadała wiedzę na temat jej choroby.

W pozostałym zakresie jej zeznania nie były przydatne dla rozstrzygnięcia sprawy, gdyż świadek zeznawała głównie na okoliczność istnienia konfliktu pomiędzy nią i jej rodziną i rodziną D. oraz istnienia konfliktu pomiędzy E. S. a jej matką i siostrą.

Zeznania świadka D. C. Sąd uznał za wiarygodne, jednakże nie miały one większego znaczenia przy ustalaniu stanu faktycznego sprawy, gdyż zeznawała ona głównie na okoliczność tego, że Z. T. była pacjentką Ośrodka Hospicjum (...) oraz jak wyglądała opieka sprawowana w tym hospicjum. D. C. nie wypowiadała się natomiast na temat stanu psychicznego spadkodawczyni.

Sąd uznał, że opinia psychiatryczno - psychologiczna przedstawiona przez biegłych jest spójna, logiczna, rzetelna i sporządzona przez osoby fachowe; nie znalazł podstaw do jej kwestionowania. Z powyższych względów Sąd postanowił o oddaleniu wniosku dowodowego uczestniczki E. S. o przesłuchanie biegłych na rozprawie i złożenie przez nich opinii uzupełniającej. Uczestniczka nie wskazała żadnych konkretnych zarzutów w stosunku do opinii biegłych. Sąd nie widział zaś podstaw do wzywania biegłych na rozprawę, gdyż opinia była pełna, a zawarta w niej argumentacja potwierdzała postawione przez nich wnioski.

W ocenie Sądu należało oddalić wniosek uczestniczki o dopuszczenie dowodu z zeznań świadka I. W.. Nie zostały bowiem przytoczone okoliczności, na jakie świadek ten miałby zostać przesłuchany.

Ponadto, Sąd pominął dowód z innych niż wymienione wyżej dokumentów zgromadzonych w sprawie, gdyż pozostawały one bez znaczenia dla jej rozstrzygnięcia.

Sąd zważył co następuje:

Stosownie do art. 926 § 1 kc powołanie do spadku wynika z ustawy albo z testamentu. Paragraf 2 tego przepisu stanowi natomiast, że pierwszeństwo ma dziedziczenie na podstawie testamentu, który zgodnie z art. 950 kc może być sporządzony w formie aktu notarialnego.

W myśl art. 945 § 1 pkt 1 kc testament jest nieważny (a w konsekwencji nie stanowi podstawy powołania do spadku), jeżeli został sporządzony w stanie wyłączającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli.

Świadomość i swobodę w podejmowaniu decyzji należy zdaniem Sądu rozpatrywać z punktu widzenia wad oświadczeń woli, a więc na podstawie art. 82 kc. Za stan wyłączający ową świadomość należy uznać brak rozeznania, niemożność rozumienia zachowań własnych i zachowań innych osób, niezdawanie sobie sprawy ze znaczenia i skutków własnego postępowania. O swobodnym podjęciu decyzji można natomiast mówić wówczas, gdy testator nie pozostaje pod dominującym wpływem czyjejkolwiek sugestii i zachowuje wewnętrzne poczucie swobody postępowania. Stan wyłączający swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli jest to stan, w którym możliwość wolnego wyboru jest całkowicie wyłączona. Sugestia osób trzecich nie wyłącza tej swobody. Co do zasady bowiem rzadko człowiek działa w warunkach zupełnej abstrakcyjnej swobody, czyli podejmuje decyzje całkowicie samodzielnie, w tym znaczeniu, że nie kieruje się opiniami innych ludzi, którzy

w danej sytuacji życiowej go otaczają. Gdyby tak kategorycznie pojmować zagadnienie swobodnej decyzji, to prawie każde oświadczenie woli byłoby dotknięte wadą z art. 945 § 1 pkt 1 kc [...] (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 kwietnia 2004 r., III CK 523/02, LEX nr 585812; postanowienie Sądu Okręgowego w Słupsku z dnia 5 lipca 2013 r., IV Ca 311/13, niepubl.; postanowienie Sądu Okręgowego w Świdnicy z dnia 4 lutego 2014 r., II Ca 899/13, niepubl.).

Należy podkreślić, że przedmiotem sporu istniejącego między uczestnikami było to, czy w chwili sporządzania testamentu Z. T. znajdowała się w stanie wyłączającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli, czy też podejmowała decyzje samodzielnie i świadomie. Nie było natomiast przedmiotem niniejszego postępowania badanie relacji rodzinnych między zmarłą a jej córkami i ich dziećmi.

Postępowanie dowodowe przeprowadzone w niniejszej sprawie nie potwierdziło przekonania uczestniczki E. S. o nieważności testamentu sporządzonego przez Z. T..

Całokształt zgromadzonego materiału dowodowego, w szczególności dokumentacja medyczna, opinia biegłych oraz zeznania świadków, które Sąd uznał za wiarygodne, w sposób niebudzący wątpliwości wykazały, że Z. T. w chwili

sporządzania testamentu miała zachowaną pełną świadomość oraz swobodę w powzięciu decyzji i wyrażeniu swej ostatej woli.

W opinii psychiatryczno – psychologicznej biegli wskazali, że Z. T. nie wykazywała objawów zaburzeń świadomości oraz innych zaburzeń psychicznych. Pomimo tego, że spadkodawczyni przyjmowała szereg leków związanych z łagodzeniem objawów choroby nowotworowej, nie wpływały one na jej świadomość. Biegli wskazali, że jedynie przyjmowana morfina mogła dawać możliwość zaburzeń świadomości, gdyż jest to lek o możliwym działaniu psychotropowym. Należy jednak podkreślić, co uczynili też biegli w swojej opinii, że dawki morfiny podawane spadkodawczyni miały na celu uśmierzenie jej bólu, a nie zaburzenia świadomości. W sytuacji, gdy zaobserwowano symptomy możliwych zaburzeń świadomości, obniżano dawkę morfiny. Biegli stwierdzili, że ze zgromadzonej dokumentacji medycznej jasno wynika, iż leczenia pacjentki nie prowadzono z osiągnięciem efektu zaburzeń świadomości. Należy również podkreślić, że sama Z. T. niejednokrotnie zwracała się do opiekujących się nią pielęgniarek o zmniejszenie dawek leków, gdyż po nich czuła się senna, a chciała zachować pełną świadomość. Okoliczność powyższa świadczy jednoznacznie o tym, że spadkodawczyni myślała w sposób logiczny i niczym niezakłócony.

Z medycznego punktu widzenia nie istnieją podstawy do kwestionowania zdolności Z. T. do świadomego i swobodnego podjęcia decyzji i wyrażenia ostatej woli w dniu sporządzenia przez nią testamentu, tj. 3 kwietnia 2014 r.

Dlatego też spadek po Z. T. - zgodnie z treścią testamentu - przypada jej wnuczce K. D., która nabyła tenże spadek z dobrodziejstwem inwentarza, jako że w chwili śmierci spadkodawczyni była osobą małoletnią (jest nią także obecnie).

W świetle stanu prawnego obowiązującego w dacie otwarcia spadku każdy spadkobierca może w ciągu 6 miesięcy od chwili dowiedzenia się o tytule swojego powołania przyjąć spadek wprost lub z dobrodziejstwem inwentarza, bądź też spadek odrzucić. Jeżeli spadkobierca nie złożył w tym terminie żadnego oświadczenia, uznaje się, że przyjął on spadek wprost. Zasada ta nie dotyczy jednak małoletnich, którzy w braku oświadczenia przyjmują spadek z dobrodziejstwem inwentarza. Jako że K. D. (jej przedstawiciel ustawowy) nie złożyła oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku po Z. T., zastosowanie miał art. 1015 § 2 kc w brzmieniu sprzed nowelizacji wprowadzonej ustawą z dnia 20 marca 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 539).

Dlatego też orzeczono jak w pkt I postanowienia.

O kosztach postępowania Sąd rozstrzygnął na podstawie art. 520 § 2 kpc, biorąc pod uwagę, że interesy uczestniczki E. S., która wnosila o stwierdzenie nabycia spadku po Z. T. na podstawie ustawy, były niewątpliwie sprzeczne z interesami wnioskodawczyni M. D. oraz uczestniczki K. D.. E. S. jest zatem obowiązana zwrócić im poniesione koszty.

Koszty, które poniosła wnioskodawczyni M. D., ograniczają się do opłaty od wniosku w kwocie 50 zł.

Na koszty poniesione przez uczestniczkę K. D. złożyły się: kwota 360 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa w postępowaniu nieprocesowym (stosownie do § 9 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu, tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r., poz. 461, w zw. z § 21 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych, Dz. U. poz. 1804) oraz 17 zł tytułem opłaty skarbowej od pełnomocnictwa udzielonego reprezentującemu ją radcy prawnemu.

Sąd nie znalazł podstaw do zasądzenia kosztów procesu od lub na rzecz wnioskodawcy Bank (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w G. oraz uczestnika (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Spółki (...) we W.. Nie sposób bowiem przyjąć, że ich interesy w niniejszym postępowaniu były sprzeczne z interesami wnioskodawcy M. D. lub któregokolwiek uczestników. Stosownie zatem do art. 520 § 1 kpc wymienione wyżej podmioty ponoszą we własnym zakresie koszty postępowania związane ze swym udziałem w sprawie.

Z powyższych względów orzeczono jak w pkt II i III postanowienia.

Konsekwencją opisanych wyżej rozstrzygnięć jest również treść pkt IV postanowienia, mocą którego nakazano pobrać od E. S. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego dla Warszawy Pragi – Północ w W. kwoty 2300,01 zł tytułem zwrotu wydatków poniesionych tymczasowo przez Skarb Państwa. Podstawą prawną do obciążenia uczestniczki tą kwotą jest art. 113 ust. 1 w zw. z art. 83 ust. 2 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r., poz. 623) w zw. z art. 520 § 2 kpc. Odpowiada ona sumie należności biegłych za sporządzenie opinii (2269,68 zł) oraz uzyskania dokumentacji medycznej z (...) Szpitala (...) (10,33 zł).

ZARZĄDZENIE

1. odpis postanowienia z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikowi uczestniczki E. S.;
2. odnotować sprawę w kontrolce uzasadnień z uwzględnieniem faktu, że Prezes Sądu przedłużył termin do sporządzenia uzasadnienia w niniejszej sprawie do 11 lipca 2016 r.